

Türkçe Eğitiminde Yapay Zekâ Kullanımı: Türkçe Eğitimcileri Yapay Zekâ Hakkında Ne Düşünüyor?

*Efecan KARAGÖL**
*Dilek YILDIRIM BİLGEN***

Öz

Bu araştırmada Türkçe öğretimi alanında görev yapan akademisyen ve öğretmenlerin yapay zekâ (YZ) kullanımına ilişkin görüşleri ele alınmıştır. On akademisyen ile yedi Türkçe öğretmeninden veri toplanarak yapılan araştırmada nitel bir yaklaşım benimsenmiş ve verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları Türkçe eğitiminde YZ kullanımının hem olanaklar hem de sınırlamalar taşıdığını açıkça ortaya koymaktadır. Katılımcılar, YZ'nin dil becerilerinin gelişimine özellikle yazma ve konuşma öğrenme alanlarında katkı sağladığını vurgulamış ve bu teknolojinin öğrencilerin bireysel öğrenme deneyimlerini zenginleştirebileceğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte YZ'nin kolaycılığa yol açabileceği ve etik sorunlar yaratabileceği konusunda ciddi endişeler dile getirilmiştir. Araştırmada içerik üretimi ile ders materyali hazırlığı süreçlerinde ve öğretmenlerin iş yükünü azaltmada YZ'nin büyük bir fayda sağladığı ancak öğretmenlerin motivasyon eksiklikleri nedeniyle bu teknolojiye tam anlamıyla yararlanamadığı ortaya çıkmıştır. YZ'nin Türkçe eğitime entegrasyonunun daha verimli olması için öğretmenlerin ve akademisyenlerin iş birliğine dayalı farkındalık artırıcı eğitim programlarına ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, dijital teknoloji, dil becerileri, Türkçe eğitimi

The Use of Artificial Intelligence in Turkish Language Education: What Do Turkish Language Educators Think About AI?

Abstract

This study explored the views of academicians and teachers in Turkish language education regarding the use of artificial intelligence (AI). Data were collected from ten academicians and seven Turkish language teachers using a qualitative approach and content analysis. The findings indicated that AI held both potential and limitations in Turkish language education. Participants highlighted that AI significantly contributed to developing language skills, particularly writing and speaking, and could enrich students' individual learning experiences. However, concerns were raised about AI fostering laziness and creating ethical issues. The study also revealed that AI reduced teachers' workload in content creation and lesson planning, yet its full potential was not being utilized due to a lack of teacher motivation. It was concluded that collaborative awareness-raising training programs for teachers and academics were necessary for the integration of AI effectively into Turkish language education.

Keywords: Artificial intelligence, digital technology, language skills, Turkish language education

* Doç. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü, Zonguldak, efecankaragol@gmail.com, ORCID: orcid.org/ 0000-0003-0331-8009

** Dr. Öğr. Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü, Zonguldak,, esradilekyildirim@hotmail.com, ORCID: orcid.org/ 0000-0002-8108-0422

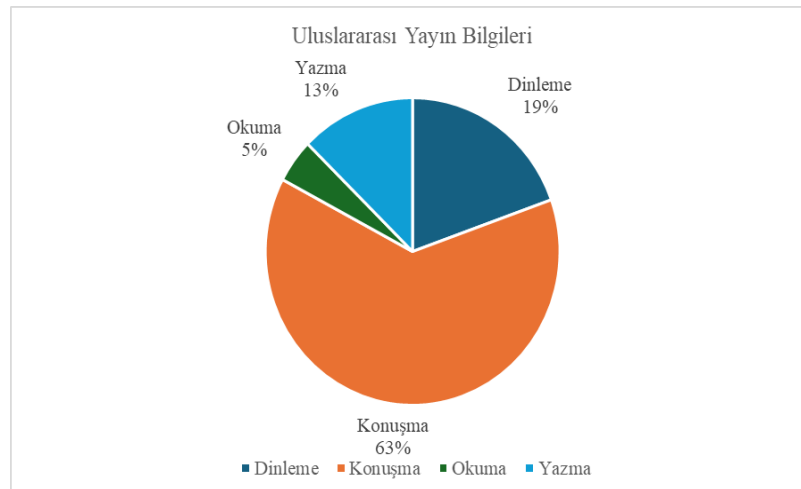
Giriş

Dijital teknolojiler ve yapay zekâ (YZ) alanındaki gelişmeler eğitim süreçlerini dönüştürerek dil eğitiminde yenilikçi fırsatların önünü açmaktadır. YZ destekli uygulamalar, öğrenme süreçlerini bireyselleştirmenin yanı sıra öğrenci katılımını artırma, dil becerilerini geliştirme ve anlık geri bildirim sağlama gibi avantajlar sunarak dil eğitiminin etkinliğini önemli ölçüde artırmaktadır (Chen, Chen ve Lin, 2020; Chen vd., 2021). Bu bağlamda YZ tabanlı dil öğrenme araçları, öğrencilerin dil bilgisi, kelime dağarcığı ve telaffuz gibi alanlarda etkili pratik yapmalarını sağlamakta ve öğrenme deneyimlerini zenginleştirmektedir (Jeon, Lee ve Choe, 2023; Ji, Han ve Ko, 2023; Rahman, Raj, Tomy ve Hameed, 2024). Ayrıca uluslararası bilgi tabanı YZ'nin dil becerileri üzerindeki etkisini geniş bir literatürle desteklemekte ve bu alanda önemli bir kaynak oluşturmaktadır (Jeon, Lee ve Choi, 2024). Bu gelişmeler, yalnızca dil eğitiminin niteliğini yükseltmekle kalmamakta aynı zamanda öğretmenlerin öğrenci gereksinimlerine daha duyarlı bir şekilde yanıt vermelerine de olanak tanımaktadır. Bu doğrultuda YZ'nin Türkçe eğitimine entegrasyonu ve bu entegrasyonun etkilerini ele alan araştırmalara duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır.

Dijital teknoloji, bilgi ve iletişim süreçlerini dönüştüren, verilerin işlenmesini ve paylaşılmasını kolaylaştıran çeşitli araç ve uygulamaları içermektedir. Kullanıcılara bilgiye daha hızlı erişim imkânı sunmakta ve etkileşimli deneyimler sağlayarak kullanıcıların yaşam kalitesini artırmaktadır (Öztürk ve Özel, 2021). Bu dönüşümün en önemli bileşenlerinden biri olan YZ, makinelerin insan zekâsını taklit etmesine olanak tanıyan bir teknoloji olarak tanımlanmaktadır (Chassignol, Khoroshavin, Klimova ve Bilyatdinova, 2018). Günümüzde bu teknolojiler; eğitim, sağlık, ticaret ve eğlence gibi pek çok alanda kritik bir rol oynamaktadır (Perera ve Lankathilaka, 2023).

YZ teknolojileri, dil eğitimi alanında köklü bir dönüşüm yaratarak öğrenme süreçlerini hem daha verimli hâle getirme hem de kişiselleştirme konusunda çığır açıcı fırsatlar sunmaktadır. YZ, bireysel öğrenme ihtiyaçlarına dinamik bir şekilde uyum sağlayarak öğrencilerin performansını artırmakla kalmayıp dil materyallerine erişimi de kolaylaştırmaktadır. Bununla birlikte öğretmen odaklı geleneksel yaklaşımları geride bırakarak öğrenci merkezli öğrenme anlayışını güçlendirmekte ve öğrenme süreçlerini her öğrenci için özel bir deneyime dönüştürmektedir (Tafazoli ve Gómez-Parra, 2017). Özellikle ChatGPT gibi sohbet robotları, etkileşimli öğrenme deneyimleri sunarak dil öğrenen bireylerin dil becerilerini geliştirmelerinde etkili araçlar olarak öne çıkmaktadır (Mai, Da ve Hanh, 2024). Ayrıca dil becerilerinin gelişimini desteklemek amacıyla YZ entegrasyonunu ele alan araştırmalar, yenilikçi yaklaşımlarla dil eğitimine katkı sağlamakta ve öğrencilerin daha etkin, etkileşimli öğrenme deneyimleri yaşamalarına imkân tanımaktadır (Al Kaisi, Arkhangelskaya ve Rudenko-Morgun, 2019; Chien, Wu, Lai ve Huang, 2022; Divekar vd., 2021; Gasaymeh, 2024; Guo, Zhong, Li ve Chu, 2023; Jiang, 2024; Rashid, Malik, Abbas ve Khan, 2024; Xu vd., 2022; Wagner, 2024).

YZ teknolojileri; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri alanında önemli gelişmelere yol açmaktadır. Söz konusu önemli gelişmeleri rapor eden araştırmaların daha çok uluslararası bilgi tabanında mevcut olduğu görülmektedir (Huang, Hew ve Fryer, 2021; Liang vd., 2023; Jeon vd., 2024).

Şekil 1. YZ ile Dil Becerilerinin Entegrasyonuna İlişkin Uluslararası Yayınların Genel Görünümü

Şekil 1, YZ destekli dil öğretimi üzerine yapılan araştırmaların genel görünümünü sunmaktadır. 30 Kasım 2024 itibarıyla Web of Science veri tabanında gerçekleştirilen taramada, YZ'nin dil becerileriyle entegrasyonu bağlamında toplam 57 (%63) çalışmanın konuşma becerisi üzerine yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, dinleme becerisiyle ilgili 17 (%19), yazma becerisiyle ilgili 11 (%13) ve okuma becerisi üzerine yalnızca 4 (%5) çalışma bulunduğu belirlenmiştir. Bu dağılım, YZ'nin konuşma becerisinde daha yaygın kullanıldığını, diğer dil becerilerinde ise daha az araştırma yapıldığını göstermektedir. Bu bağlamda konuşma becerisine yönelik olarak Al Kasi vd. (2019), Divekar vd. (2021), Guo vd. (2023), Wang vd. (2024) ve Yang vd. (2024) çalışmaları öne çıkmaktadır. Dinleme becerisi üzerine yapılan araştırmalar arasında Chien vd. (2022) ve Hu'nun (2021, 2024) araştırmaları dikkat çekmektedir. Yazma becerisi konusunda ise Gasaymeh (2024), Jiang (2024), Li ve Ironsi (2024) ile Rashid ve diğerlerinin (2024) çalışmaları önemli bir katkı sağlamaktadır. Okuma becerisi bağlamında ise Xu vd. (2022) ile Wagner'in (2024) çalışmaları örnek olarak gösterilebilir.

3 Aralık 2024 tarihinde TR Dizin ve Google Akademik veri tabanlarında makale kategorisinde yapılan taramalar, yurt içi ulusal yayınların bu alandaki sınırlı varlığını açıkça ortaya koymuştur. Bu bağlamda, Akkaya ve Çivgin'in (2021) Türkçe eğitiminde YZ kullanımına ilişkin teorik bir çerçeve sunduğu çalışması, YZ ve Türkçe eğitimi entegrasyonunun öncül araştırmalarından biri olarak öne çıkmaktadır. Banaz ve Demirel (2024), Türkçe öğretmen adaylarının YZ okuryazarlık düzeylerini kapsamlı bir şekilde incelemiş, Sarıkaya ve Kavan (2024) ise aynı örneklem grubunun YZ'ye yönelik tutumlarını değerlendirmiştir. Gün ve Durmuş (2024), Türkçe eğitiminde ChatGPT'nin kullanım alanlarını tartışırken Katı ve Can (2024), YZ'nin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma becerisi bağlamındaki uygulanabilirliğini araştırmıştır.

Uluslararası bilgi tabanlarında "YZ ve dil becerileri" konulu araştırmaların geniş bir yer bulmasına karşın ulusal bilgi tabanında "YZ ve Türkçe eğitimi" ile ilgili çalışmaların nicelik olarak yetersiz olması, YZ'nin ana dili olarak Türkçe öğretiminde kullanımına yönelik araştırmaların sınırlı kaldığını göstermektedir. Bu durum Türkçe eğitimi alanındaki temel araştırma boşluklarından birine işaret etmektedir. Ayrıca Batı literatüründeki araştırmaların büyük bir kısmının ikinci veya yabancı dil öğretimine odaklandığı, buna karşın ana dili öğretimine yönelik çalışmaların oldukça sınırlı kaldığı görülmektedir. Öte yandan bu çalışmalarda dil eğitimi alanındaki akademisyen ve öğretmenlerin görüşlerine genellikle yer verilmediği dikkat çekmektedir. Benzer bir durum yurt içindeki ulusal yayınlar için de geçerlidir. Bu yayınlarda (Banaz ve Demirel, 2024; Sarıkaya ve Kavan, 2024) çalışma gruplarının çoğunlukla öğrenci odaklı olduğu, öğretmen ve akademisyen perspektifine ise yeterince yer verilmediği görülmektedir. Bu eksiklikler, YZ teknolojilerinin Türkçe eğitimiyle entegrasyonunun henüz yeni bir araştırma alanı olmasından kaynaklanmakta ve bu durum alanın önemli bir diğer araştırma boşluğunu oluşturmaktadır. Son olarak YZ'nin öğretmen ve öğrenci rol algıları üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmaların sayıca sınırlı olması ve öğretim süreçlerine ilişkin kapsamlı bilgi sunamaması, bu alandaki bir diğer önemli araştırma boşluğunu oluşturmaktadır. Buradan hareketle ana dili olarak Türkçe öğretiminde YZ uygulamalarının öğrenme süreçlerine entegrasyonunu ele alan daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu eksiklikler YZ'nin Türkçe öğretimindeki potansiyel katkılarının derinlemesine incelenmesini engellemekte ve mevcut eğitim ortamına sağlayabileceği dönüştürücü etkilerin belirlenmesini sınırlandırmaktadır.

Bu araştırma ana dili olarak Türkçe öğretiminde YZ'nin rolüne odaklanarak hem Türkçe eğitimi akademisyenlerini hem de Türkçe öğretmenlerini merkeze almayı hedeflemekte ve belirtilen bilgi boşluklarına yanıt aramayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın temel amacı, Türkçe eğitiminde YZ uygulamalarına ilişkin Türkçe eğitimcilerinin görüşlerini tespit etmektir. Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir:

1. Türkçe eğitimi akademisyenlerinin YZ uygulamalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Türkçe öğretmenlerinin YZ uygulamalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

3. Türkçe eğitimi akademisyenleri ile Türkçe öğretmenlerinin YZ hakkında ürettikleri metaforlar nelerdir?

Araştırma, yalnızca Türkçe eğitimi akademisyenleri ve öğretmenleriyle sınırlandırılmış olup öğrenci görüşlerine yer verilmemiştir. YZ, eğitim süreçlerini dönüştürme kapasitesiyle Türkçe eğitimi

gibi uzmanlık gerektiren alanlarda önemli bir fırsat sunmaktadır. Çalışma, Türkçe eğitimcilerinin YZ'ye yönelik görüşlerini anlamak, bu teknolojinin alandaki etkilerini tartışmak ve gelecekteki çalışmalar için yön belirlemek açısından kritik bir öneme sahiptir. Ayrıca araştırmanın bulguları Türkçe eğitimi bağlamında politika yapıcılara, program geliştiricilere ve ders kitabı yazarlarına yönlendirici bir çerçeve sunabilir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yaklaşımının temel ilkelerine göre tasarlanmıştır. Nitel araştırma, bireylerin deneyimlerini, algılarını, davranışlarını ve inançlarını derinlemesine anlamayı hedefler (Given, 2021). Bu çalışmada, bireylerin farklı perspektiflerini anlamayı ve bu perspektiflerin birbiriyle etkileşimini ortaya koymayı amaçlayan yapılandırmacı paradigma tercih edilmiştir (Creswell, 2019). Araştırmada nitel yaklaşım desenlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Yapılandırmacı paradigmanda kullanılan türlerden biri de fenomenolojidir (Merriam, 2013) ve fenomenoloji insan deneyimlerini çalışmak için uygundur. Fenomenoloji, farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde anlaşılmamış olgulara odaklanır. Tam anlamıyla yabancı olunmayan ancak yeterince kavranmamış olguları incelemek amacıyla yürütülen çalışmalar için fenomenoloji, uygun bir araştırma zemini sunar (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu desen, bireylerin bir fenomeni nasıl algıladıklarına, betimlediklerine, hissettiklerine, yargıladıklarına, hatırladıklarına ve anlamlandırdıklarına odaklanır (Patton, 2014). Araştırmada Türkçe eğitimi alanında YZ araçlarını kullanan akademisyen ve öğretmenlerden veri toplanmıştır. Bu doğrultuda YZ deneyiminin özünü Türkçe eğitimi bağlamında anlamak amacıyla fenomenoloji deseni kullanılmıştır.

Araştırma grubu

Bu araştırmaya Türkçe eğitimi alanından on akademisyen ile yedi Türkçe öğretmeni katılmıştır. Katılımcıların belirlenmesinde yapay zekâ deneyimlerinin bulunması ölçütü dikkate alındığı için ölçüt örneklemeden yararlanılmıştır. Katılımcılarla ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 1.

Araştırma Grubu

No.	Görevi	Cinsiyet	Kodu	YZ Deneyimi
1.	Türkçe eğitimi öğretim üyesi	Erkek	A1	Var
2.	Türkçe eğitimi öğretim üyesi	Kadın	A2	Var
3.	Türkçe eğitimi öğretim üyesi	Erkek	A3	Var
4.	Türkçe eğitimi öğretim üyesi	Kadın	A4	Var
5.	Türkçe eğitimi öğretim üyesi	Erkek	A5	Var
6.	Türkçe eğitimi öğretim üyesi	Erkek	A6	Var
7.	Türkçe eğitimi öğretim üyesi	Erkek	A7	Var
8.	Türkçe eğitimi öğretim üyesi	Erkek	A8	Var
9.	Türkçe eğitimi öğretim üyesi	Erkek	A9	Var
10.	Türkçe eğitimi öğretim üyesi	Erkek	A10	Var
11.	Türkçe öğretmeni	Erkek	Ö1	Var
12.	Türkçe öğretmeni	Erkek	Ö2	Var
13.	Türkçe öğretmeni	Erkek	Ö3	Var
14.	Türkçe öğretmeni	Kadın	Ö4	Var
15.	Türkçe öğretmeni	Kadın	Ö5	Var
16.	Türkçe öğretmeni	Kadın	Ö6	Var
17.	Türkçe öğretmeni	Kadın	Ö7	Var

Tablo 1, Türkçe eğitimi alanında görev yapan akademisyenler ve öğretmenlerin cinsiyet dağılımı, kendilerine atanan kodlar ve YZ kullanım durumları hakkında bilgiler sunmaktadır. Türkçe eğitimi akademisyenleri arasında erkekler büyük çoğunluğu oluştururken (8 erkek, 2 kadın),

öğretmenler grubunda kadınlar çoğunluktadır (4 kadın, 3 erkek). Katılımcılar, akademisyenler için "A" harfiyle, öğretmenler için ise "Ö" harfiyle başlayan bir kodlama sistemiyle tanımlanmıştır. Ayrıca bütün katılımcıların YZ deneyimi mevcuttur.

Araştırmada katılımcı sayısı on yedi kişi ile sınırlandırılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'in (2008) ifade ettiği gibi araştırmada toplanan veri miktarı arttıkça örnekleme dâhil edilmesi gereken birey sayısı azalma eğilimi göstermektedir. Bu doğrultuda ulaşılan verilerin yeterli görülmesi üzerine belirtilen sayıda katılımcı ile görüşme yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın birinci ve ikinci alt problemlerine ilişkin veriler görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Görüşme, en az iki kişi arasında sözlü olarak gerçekleşen bir iletişim sürecidir ve araştırmalarda belirlenen sorular doğrultusunda ilgili kişilerden veri toplamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Bu süreç, belirli bir araştırma konusu ya da soruya ilişkin derinlemesine bilgi edinmeyi sağlar (Büyüköztürk vd., 2008). Araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Formda yer alan sorular dil uzmanları ve ölçme-değerlendirme alanında uzmanlara iletilmiş ve uzmanlardan alınan geri bildirimler doğrultusunda düzenlenmiştir. Ardından formun uygulanabilirliğini test etmek amacıyla bir akademisyen ve öğretmenle ön çalışma gerçekleştirilerek sorular son hâline getirilmiştir. Veriler yüz yüze görüşmelerin yanı sıra çevrim içi toplantılar yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın veri toplama sorularına aşağıda yer verilmiştir:

Türkçe Eğitimi Akademisyenleri İçin Sorular:

1. Yapay zekâ okuryazarlığı kavramını biliyor musunuz? Biliyorsanız yapay zekâ okuryazarlığı bağlamında kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?
2. Bir Türkçe eğitimi akademisyeni olarak dersleriniz ve araştırmalarınız kapsamında yapay zekâdan nasıl yararlanıyorsunuz? Açıklayınız.
3. Sizce yapay zekâ, dil eğitimi bağlamında akademik dünyanın geleceğini nasıl etkileyecektir? Açıklayınız.
4. Türkçe dersi ve yapay zekâ uygulamaları bir arada düşünüldüğünde ortaokul Türkçe dersi açısından yapay zekânın katkıları hakkında neler düşünüyorsunuz?
5. Türkçe eğitimi alanında yapay zekâdan daha çok hangi konularda ve becerilerde nasıl faydalanılabileceğini düşünüyorsunuz? Açıklayınız.

Türkçe Öğretmenleri İçin Sorular:

1. Yapay zekâyla ilgili gelişmeleri takip ediyor musunuz? Yapay zekânın yaşamınızda bir yeri var mı? Açıklayınız.
2. Türkçe öğretmeni olarak Türkçe dersi kapsamında yapay zekâdan nasıl yararlanıyorsunuz? Açıklayınız.
3. Türkçe dersi kapsamında dil becerilerine yapay zekânın etkisi açısından neler düşünüyorsunuz? Açıklayınız.
4. Yapay zekânın öğrencilere etkisiyle ilgili neler düşünüyorsunuz?
5. Yapay zekânın sizin iş yükünüze etkisi hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin veriler metafor analizi yoluyla toplanmıştır. Katılımcıların YZ'yi nasıl tasvir ettiklerini anlamak amacıyla katılımcılardan "Yapay zekâ benim için ... gibidir. Çünkü ..." cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Her katılımcıya bu ifadeyi içeren bir form dağıtılmış ve düşüncelerini yazarak yalnızca tek bir metafor üzerinde yoğunlaşmaları talep edilmiştir. Bu sayede katılımcıların YZ'ye dair algıları ortaya çıkarılmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler, içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Bu süreçte tümevarımcı bir yaklaşım benimsenmiş, araştırmacılar verileri dikkatlice okuyarak anlamlı ifadeleri belirlemiş ve kodlamıştır. Analiz sürecinde, Saldaña'nın (2022) tanımladığı birinci ve ikinci döngü kodlama yöntemleri uygulanmıştır. Birinci döngüde süreç kodlama, ikinci döngüde ise örüntü kodlama yöntemleri tercih edilmiştir. Süreç kodlamada verilerdeki eylemler, fiilimsi kullanımıyla ifade edilmiştir (Saldaña, 2022). Bu bağlamda, "-mek/-mak" ve "-mesi/-ması" yapıları temel alınarak alt kodlar oluşturulmuştur. Örüntü

kodlama, birinci döngüde yapılan süreç kodlamasının özetlerini gruplandırarak daha az sayıda kategori, tema veya kavrama dönüştürmek amacıyla uygulanmıştır. Bu yöntemle süreç kodlama ile elde edilen veriler gruplandırılarak kategori ve temalara ulaşılmıştır. Ayrıca metafor cümlelerinin analizi için de - birinci ve ikinci alt bulgularda olduğu gibi- içerik analizi yapılarak metaforlar, metaforların açıklamaları ve temaları belirlenmiştir.

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için çeşitli stratejiler benimsenmiştir. Görüşme soruları hazırlanırken yanlı ifadelerden kaçınılmış ve katılımcılara yeterli yanıt süresi tanınmıştır. Elde edilen veriler, herhangi bir müdahalede bulunmaksızın analiz edilmiş ve araştırmacılar kodlama işlemini bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. Kodlayıcılar arası uyum oranı, Miles ve Huberman'ın (2015) önerdiği formülle hesaplanmış ve 0,89 olarak bulunmuştur. Bu oran %70'in üzerinde olması nedeniyle (Tavşancıl ve Aslan, 2001) içerik analizinin güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırma süreci ayrıntılı bir şekilde raporlanmış ve analizlerde kullanılan kodlara ilişkin katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Şeffaflığı ve güvenilirliği artırmak adına elde edilen kod, kategori ve temaların doğruluğu, alan uzmanları ve nitel araştırma konusunda yetkin öğretim üyelerinin kontrolleriyle desteklenmiştir. Aynı zamanda Creswell'in (2019) dış denetçi veya akran değerlendirmesi yaklaşımına uygun olarak çalışmayı denetleyen uzmanlardan dönüt alınmış ve araştırma süreci bu şekilde güçlendirilmiştir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirisi gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Kurul adı= Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu
Karar tarihi= 05.12.2024
Belge sayı numarası= 531804

Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine ilişkin elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 2.

Akademisyen Görüşleri

Tema	Kategori	Kod	Katılımcı	Sıklık
YZ Okuryazarlığı	YZ Bilgi Düzeyi	YZ okuryazarlığı hakkında bilgi sahibi olunmaması	A1, A4, A10	3
		YZ okuryazarlığı hakkında bilgi sahibi olunması	A2, A3, A5, A6, A7, A8, A9	7
	YZ Eğitimi Gereksinimi	YZ okuryazarlığı için eğitim gereksinimi	A1, A2, A3	3
Akademik Yaşamda YZ Kullanım Durumu	YZ ile Eğitsel ve Akademik İçerik Üretimi	Derse hazırlık ve sunumlarda YZ'nin kullanılması	A2, A4, A5, A8	4
		Ders kapsamında metin üretimi için YZ'nin kullanılması	A5, A7	2
		Ders kapsamında görsel üretimi için YZ'nin kullanılması	A5, A7, A8	3
		Literatür taraması için YZ'nin kullanılması	A6, A8	2
		YZ ile dinleme metni oluşturulması	A8	1
	YZ Kullanımına İlişkin Sınırlılık	Geleneksel yöntemlerin YZ'ye baskın gelmesi	A4	1
		YZ'yi araştırmalarda kullanmaya ilişkin arayış içinde olunması	A3	1

Türkçe Eğitiminde Yapay Zekâ Kullanımı: Türkçe Eğitimcileri Yapay Zekâ Hakkında Ne Düşünüyor?

		YZ'nin araştırmalar kapsamında kullanılmaması	A9	1
		YZ'nin dil eğitimi alanını ciddi düzeyde etkilemesi	A1, A3, A4	3
		YZ'nin geleneksel yöntemlerle birlikte devam etmesi	A9	1
		YZ'nin bireysel öğrenme deneyimleri sunması bakımından etkili olması	A4	1
		YZ'nin dil eğitimine ilişkin içerik üretmesi bakımından faydalı olması	A4	1
		YZ'nin iş yükünü azaltarak yarar sağlaması	A5	1
		YZ'nin akademik ürünlerin nitelik ve niceliğine katkı sağlaması	A6	1
		YZ'nin akademik yazmaya geri bildirim sağlaması	A7	1
		YZ'nin literatür taramayı desteklemesi	A7	1
		YZ'nin etik hassasiyetlere yönelik tehlike oluşturması	A3, A5, A6	3
		YZ'nin dil eğitiminde geçici etkisinin bulunması	A2	1
		YZ ile bilgi güvenilirliğinin zayıflaması	A7	1
		YZ'nin kolaycılığa kaçmayı teşvik etmesi	A7, A8	2
		Ders kitaplarının YZ destekli dijitalleşmesi	A1, A9	2
		Teknoloji okuryazarı öğrencilere YZ'nin işlevsel katkısı	A5	1
		YZ'nin öğretmenlere içerik üretimi bakımından katkı sağlaması	A6	1
		YZ'deki asistan özelliğinin fırsatlar sunması	A8	1
		YZ'nin Türkçe eğitimine katkı sağlayacağını düşünülmemesi	A2	1
		Öğretmenlerin ilgisizliğinden kaynaklı YZ etkisinin görülmemesi	A3	1
		YZ'nin isteksiz öğretmenleri daha da tembelleştirmesi	A6	1
		Söz varlığı alanında YZ'den yararlanılabilmesi	A1, A3	2
		Metin üretiminde YZ'den yararlanılabilmesi	A2	1
		Dil bilgisi alanında YZ'den yararlanılabilmesi	A4	1
		Yazma becerisinde YZ'den yararlanılabilmesi	A1, A2, A4, A5, A8, A9, A10	7
		Konuşma becerisinde YZ'den yararlanılabilmesi	A2, A4, A5, A8, A9, A10	6
		Dinleme becerisinde YZ'den yararlanılabilmesi	A3, A8, A9, A10	4
		Okuma becerisinde YZ'den yararlanılabilmesi	A3, A4, A5, A9, A10	5
		YZ'nin Türkçe derslerini ilgi çekici hâle getirmesi	A4	1
		YZ'nin beceri odaklı eğitsel oyunlara imkân vermesi	A4	1
		YZ'nin becerilere ilişkin geri bildirim vermesi	A4, A5, A8, A10	4
		YZ'nin öğrenme asistanı olarak yarar sağlaması	A8	1
YZ'nin Dil Eğitimi Alanına Akademik Etkisi	Olumlu Etkiler			
	Olumsuz Etkiler			
YZ'nin Ortaokul Türkçe Derslerine Katkısı	YZ'nin Türkçe Eğitimine Katkıları			
	Türkçe Eğitiminde YZ'ye İlişkin Şüpheler			
YZ'nin Ana Dili Olarak Türkçe Eğitimine Konu ve Beceri Odaklı Katkıları	Dil Becerilerine Katkıları			
	Eğitsel Yenilik ve Destekler			

Türkçe eğitimi akademisyenlerinin görüşlerinden hareketle “YZ okuryazarlığı, akademik yaşamda YZ kullanım durumu, YZ'nin dil eğitiminde akademik etkisi, YZ'nin ortaokul Türkçe derslerine katkısı ile YZ'nin ana dili olarak Türkçe eğitimine konu ve beceri odaklı katkıları” temalarına ulaşıldığı Tablo 1’de görülmektedir. Katılımcılar arasında YZ okuryazarlığı düzeyinde farklılıklar gözlemlenmiştir.

Katılımcıların büyük bir kısmı YZ okuryazarlığı hakkında bilgi sahibi olduğunu ifade ederken (n=7), az sayıda katılımcı bu konuda bilgi eksikliği yaşadığını belirtmiştir (n=3). Bu durum, YZ okuryazarlığının Türkçe eğitimi akademisyenleri arasında yaygınlaşmaya başladığına işaret etmektedir. Ayrıca, YZ okuryazarlığı ve kullanımı konusunda bir eğitim gereksinimi olduğunu vurgulayan katılımcıların varlığı da dikkat çekicidir. Bu veriler, YZ okuryazarlığı eğitimlerinin özellikle bilgi eksikliği yaşayan katılımcılar için önemli bir ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

YZ'nin akademik yaşamda çeşitli alanlarda kullanımına dair veriler, YZ'nin hem ders içeriklerinin üretiminde hem de akademik araştırmalarda önemli bir araç olarak görüldüğünü göstermektedir. Örneğin ders hazırlığında ve sunum hazırlamada (n=4), metin ile görsel üretiminde (n=2, n=3) etkili bulunmuştur. Literatür taraması ve dinleme metni oluşturma gibi daha spesifik alanlarda da YZ'nin etkili bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte YZ'nin araştırma kullanımı sırasında geleneksel yöntemlerin baskın olması, araştırma süreçlerinde YZ'ye ilişkin yeterli bilgi ve araçların bulunmaması gibi zorluklar da dile getirilmiştir. Bu durum, akademik araştırmalarda YZ'nin etkin kullanımını artırmaya yönelik stratejiler geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Dil eğitimi bağlamında YZ'nin hem olumlu hem de olumsuz etkileri olduğu görülmüştür. YZ'nin bireysel öğrenme deneyimlerini desteklemesi, içerik üretiminde sağladığı katkılar ve iş yükünü azaltması gibi yönler olumlu etkiler arasında yer almaktadır. Ayrıca akademik ürünlerin nitelik ve niceliğine olan katkıları ve yazma süreçlerinde geri bildirim sağlaması katılımcılar tarafından değerli bulunmuştur ancak YZ'nin etik kaygılar oluşturmaları, kolaycılığı teşvik etmesi ve bilgi güvenilirliğini zayıflatma riski gibi olumsuz yönleri de vurgulanmıştır. Bu durum, YZ'nin dil eğitimine entegrasyonunda etik standartların göz önünde bulundurulması gerektiğine işaret etmektedir.

YZ'nin Türkçe eğitime yönelik katkıları incelendiğinde ders kitaplarının dijitalleşmesi ve teknoloji okuryazarlığı yüksek öğrenciler için işlevselliği gibi özellikler öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra öğretmenlere içerik üretiminde sağladığı destek ve öğrenme süreçlerini kolaylaştırması, olumlu etkiler arasında sayılmıştır ancak öğretmenlerin ilgisizliği ve YZ'nin bazı durumlarda tembelliği teşvik etmesi gibi endişeler de dile getirilmiştir. Bu bulgular, YZ'nin Türkçe eğitimi bağlamında etkili bir araç olarak benimsenmesi için öğretmenlerin ilgisini ve motivasyonunu artırmaya yönelik çalışmaların önemini ortaya koymaktadır.

YZ'nin ana dili olarak Türkçe eğitime etkileri, özellikle dil becerilerinde belirgin bir şekilde görülmektedir. Yazma (n=7) ve konuşma (n=6) becerilerinde YZ'nin sunduğu destek, katılımcılar tarafından sıklıkla vurgulanmıştır. Ayrıca dinleme (n=4) ve okuma (n=5) gibi diğer dil becerilerinde de YZ'nin etkili bir araç olarak kullanılabileceği belirtilmiştir. Eğitsel yenilikler ve geri bildirim sağlama gibi işlevler de Türkçe eğitiminde YZ'nin önemini artırmaktadır. Bu veriler, YZ'nin beceri temelli dil eğitimi süreçlerine katkısını ve eğitimin bireyselleştirilmesine olanak tanıyan gücünü ortaya koymaktadır.

Aşağıda katılımcı görüşlerine yer verilmiştir:

Tablo 3.

Akademisyen Görüşlerine Örnekler

A1:	- Ders kitaplarının e-kitap şeklinde tabletlerle verilmesi, bunların da etkileşimli ve yapay zekâ destekli cihazlarla sunulması gerekmektedir. - Söz varlığı alanında ve becerilerle bağlantılı olan etkinliklerde yapay zekâdan fazlasıyla yararlanılabilir.
A2:	- Bir süre sonra detayları ve işlem süreçleri çözülecek, kullanılmaz hâle gelecektir. Şu anki heyecan tükenecektir. - Örnek metin üretme süreçleri yazma ve konuşma becerileri için kullanılabilir. - Bu konuda el yordamıyla yaptığım denemeler sonucu oluşan bir intiba olabilir. Eğitim almam gerektiğini düşünüyorum.
A3:	Yapay zekâ okuryazarlığı kavramını biliyorum. Yapay zekâdan dil öğretiminde yararlanabilmek adına amaçlarım doğrultusunda nasıl komutlar yazacağım hususunda gelişim kaydetmeye çalışıyorum.

Türkçe Eğitiminde Yapay Zekâ Kullanımı: Türkçe Öğreticileri Yapay Zekâ Hakkında Ne Düşünüyor?

	• Çok ciddi bir şekilde etkilemeye zaten başlamış durumda. Sanırım öğreticilerin görevlerinin büyük bir çoğunluğu yapay zekâ aracılığıyla yapılacak gibi görünüyor. • Şu an için ciddi bir etkisinin olduğunu zannetmiyorum. Öğretmenlerin bu konuyu Türkçe öğretimi açısından çok irdeleneceklerini ve kendilerini geliştireceklerini ciddi bir olasılık olarak göremiyorum maalesef.
A4:	• Bu bağlamda kendimi yetersiz olarak değerlendiriyorum. Çünkü yapay zekâ son yıllarda oldukça geniş bir uygulama alanına yayıldı ve bunların çoğundan habersiz olduğumu düşünüyorum. • Özellikle kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimi sunması ve dil öğrenme sürecini daha erişilebilir kılması bakımından oldukça gözde bir yere sahip olacak. • Ayrıca dil eğitimi alanında çalışan her kademedeki eğitimci için de içerik üretmeye yardımcı olması bakımından faydalı olabilir. • Öğrencilerin yazılı anlatımlarını değerlendiren sistemler yazma eğitiminde kullanılabilir. Yine bu sistemler öğrencilerin dil bilgisi ve yazım, noktalama hataları konusunda düzeltme yapabilir. • Okuma eğitiminde de kullanılabilir. Metne yönelik çeşitli düzeylerde sorular sorabilir ve öğrenciyi değerlendirebilir ya da yönlendirebilir.
A5:	• Derslerim için yapay zekâ temelli veya destekli metin, sunum ve görüntü oluşturma programlarından yararlanıyorum. • Teknoloji okuryazarlığı yüksek öğrencilerin yapay zekâ uygulamalarını daha etkin ve işlevsel kullanabileceğini düşünüyorum. Bu öğrenciler Türkçe dersleri için yapay zekâ uygulamalarını üretken kullanabilir ancak aynı şeyi düşük akademik benliğe sahip öğrenciler için söyleyemiyorum. • Kendi istedikleri konularda sözlü veya yazılı içerik ürettiler onları dinler veya okurlar. • Bence akademik dünyanın geleceğini iş yükü anlamında azaltırken orijinal metin üretme ve etik konulara dikkat etme konusunda sorunlara boğacaktır.
A6:	• Zaman zaman literatür taraması yaparken ulaşabileceğim kaynakların bir listesini yapay zekâdan isteyebiliyorum. • Bununla birlikte elde edilen bilginin güvenilirliğinin her geçen gün zayıflayacağını düşünüyorum. • Diğer yandan alanda isteksiz bir biçimde çalışan öğretmenleri daha da tembelleştirebilir. • Diğer yandan bilimsel etiğin içinde bulunduğu durumu daha da çıkmaza düşürecektir.
A7:	• Şu ana kadar yapay zekâyı farklı dil seviyelerinde ve farklı bağlamlarda seviyeye uygun metin ve soru üretmek için kullandım. Ayrıca metne uygun görsel oluşturma çalışmaları da yaptım. • Türkçe dil girdisinin artmasıyla beraber yapay zekâ destekli konuşma sohbet robotlarının artacağını ve yazmada da etkili geri bildirimin alınabileceğini düşünüyorum.
A8:	• İkinci olarak ders sunumu hazırlama noktasında kullanıyorum. Yapay zekâ ile sunum hazırlama araçları birkaç cümleyle yapılan tariflere göre harika sunumlar geliştirebiliyor. Sunumların biçimsel özellikleriyle vakit kaybetmeden içeriğine yoğunlaşabiliyorum. • Bir diğer kullanım alanım ise Türkçe seslendirme noktasında. Özellikle dinleme metni oluşturmak öğretmenler için çok zordur. Birtakım teknik yeterlikler, stüdyo, seslendirme sanatçısı gibi birçok gereksinim ister. Yapay zekâ sayesinde artık seslendirilmesini istediğimiz metni anında Türkçe seslendirmeye dönüştürebiliyoruz. • Türkçe eğitimi anlamında öğrenciler açısından Türkçe dersinin kapsamı düşünüldüğünde yapay zekânın en çok üretici dil becerilerinin geliştirilmesi noktasında katkı sağlayacağını düşünüyorum. Geliştirilmesi son derece zor olan yazma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesinde yapay zekâdan faydalanabiliriz. • Henüz bu konuda daha yolun başında olsak da yapay zekânın öğreticilere en önemli yardımcı asistan özelliği olacaktır. Öğretmenin ders sırasında sürekli başvurduğu ve yardımını aldığı bir yapay zekâ ders süreçlerinde büyük kolaylık sağlayacaktır.
A9:	• Yazma becerisinde yaratıcı yazma uygulamalarından kitapların tasarımında yapay zekâdan faydalanmaya kadar çok çeşitli çalışmalar yapılabilir.
A10:	

- Yazma eğitiminde, yazma konusuyla ilgili veri toplamada, yazılan metinleri kontrol etmede, geri bildirimde bulunma açısından yapay zekâdan yararlanılabilir.
- Metni derinlemesine okuma ve anlamada yine yapay zekâdan yararlanılabilir.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 4.

Öğretmen Görüşleri

Tema	Kategori	Kod	Katılımcı	Sıklık
YZ'yle ilgilenme durumları	Günlük yaşamda kullanım	Günlük yaşamda YZ kullanılması	Ö1, Ö3, Ö4	3
	Takip etme	YZ gelişmelerinin izlenilmesi	Ö1, Ö3, Ö2	3
	Takip etmeme	YZ gelişmelerinin izlenilmemesi	Ö7	1
Türkçe dersinde YZ kullanımı	Eğitim materyalleri oluşturma	YZ'nin sunu ve ders planı hazırlamayı desteklemesi	Ö2, Ö4	2
	Metin oluşturma	YZ'nin metin oluşturmaya desteklemesi	Ö1, Ö3, Ö2	3
Dil becerileri bağlamında YZ kullanımı	Konuşma becerileri geliştirme	YZ'nin tartışma ve diyalog oluşturmaya desteklemesi	Ö4, Ö6	2
	Görselleştirme	YZ'nin metinleri görselleştirmesi	Ö3, Ö6	2
	Yazma becerisini destekleme	YZ'nin yazma becerisi geliştirmesi	Ö4, Ö3	2
YZ'nin öğrencilere etkisi	Akademik başarı ve ödevler	YZ'nin tembelliğe yol açması	Ö3, Ö6, Ö5	3
	Doğru kullanımın önemi	YZ'nin doğru ve bilinçli kullanılması	Ö2, Ö5	2
	Öğrenme sürecine katkı	YZ'nin öğrenci gelişimine katkı sağlaması	Ö3, Ö6	2
YZ'nin öğretmenlerin iş yüküne etkisi	İş yükünü azaltma	YZ'nin zaman tasarrufu sağlaması	Ö2, Ö6	2
	Fikir çeşitliliği	YZ'nin yeni fikirlerin oluşturulmasına katkı sağlaması	Ö5, Ö6	2

Yukarıdaki tabloda Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinden hareketle “YZ ile ilgilenme durumları, Türkçe dersinde YZ kullanımı, Dil becerileri bağlamında YZ kullanımı, YZ'nin öğrencilere etkisi ve YZ'nin iş yüküne etkisi” gibi temalar yer almaktadır. Bazı katılımcılar YZ'yi günlük yaşamda kullanmakla birlikte (n=3), bazıları YZ gelişmelerini takip etmektedir (n=3). Öte yandan bir katılımcı YZ'nin yaşamında herhangi bir yere sahip olmadığını ve bu konuda herhangi bir ilgi göstermediğini dile getirmiştir. Bu bulgu, YZ'nin günlük yaşamdaki yerinin kişisel tercihlere ve farkındalığa bağlı olarak farklılaşabileceğini göstermektedir.

Türkçe eğitimi bağlamında YZ'nin ders materyali üretimi ve içerik geliştirme süreçlerine olan katkıları dikkat çekicidir. Katılımcılar, YZ destekli araçların sunu ve ders planı hazırlama (n=2) ile metin oluşturma (n=3) süreçlerini desteklediğini ifade etmişlerdir. Örneğin, katılımcılar Curipod ve Eduaide.AI gibi araçları etkin bir şekilde kullandıklarını belirtmiş, bu teknolojilerin özellikle eğitim materyali üretiminde sağladığı kolaylıkları vurgulamışlardır. Bu veriler, YZ'nin öğretmenlerin hazırlık süreçlerinde zaman kazandıran ve yaratıcı içerik üretimini kolaylaştıran bir araç olarak benimsenmekte olduğunu göstermektedir.

Dil becerilerinin geliştirilmesi açısından YZ'nin katkıları farklı alanlarda öne çıkmıştır. Katılımcılar, konuşma becerileri için tartışma ve diyalog ortamları oluşturma (n=2), şiirlerin ve soyut kavramların görselleştirilmesi (n=2) ve yazma becerisi kazanımlarına destek sağlama (n=2) gibi uygulamaların faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle, YZ'nin soyut düşünce süreçlerini destekleyen görseller üretme kapasitesi ve yazılı içerik geliştirme süreçlerine olan katkısı, dil becerilerinin bireyselleştirilmiş öğrenme yoluyla güçlendirilmesi açısından önemlidir.

YZ'nin öğrenciler üzerindeki etkileri hem olumlu hem de olumsuz yönleriyle değerlendirilmiştir. Olumsuz etkiler arasında, YZ'nin kolaycılığı teşvik ederek tembelliğe yol açabileceği ifade edilmiştir (n=3). Bunun yanı sıra, YZ'nin bilinçli ve doğru bir şekilde kullanılması gerektiği vurgulanmış, bazı öğrencilerin öğrenme süreçlerine katkı sağlayacak biçimde YZ'den faydalandığı belirtilmiştir (n=2). Bu durum, YZ'nin öğrencilerin öğrenme süreçlerine olan katkısının kullanım biçimi ve farkındalık düzeyiyle doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

YZ, öğretmenlerin iş yükünü azaltarak zaman tasarrufu sağlamaktadır. Ayrıca yeni fikirlerin oluşturulmasına katkı sunarak fikir çeşitliliğini desteklemektedir. Bu özellikler öğretim süreçlerinde yenilikçi çözümler geliştirilmesine olanak tanımaktadır.

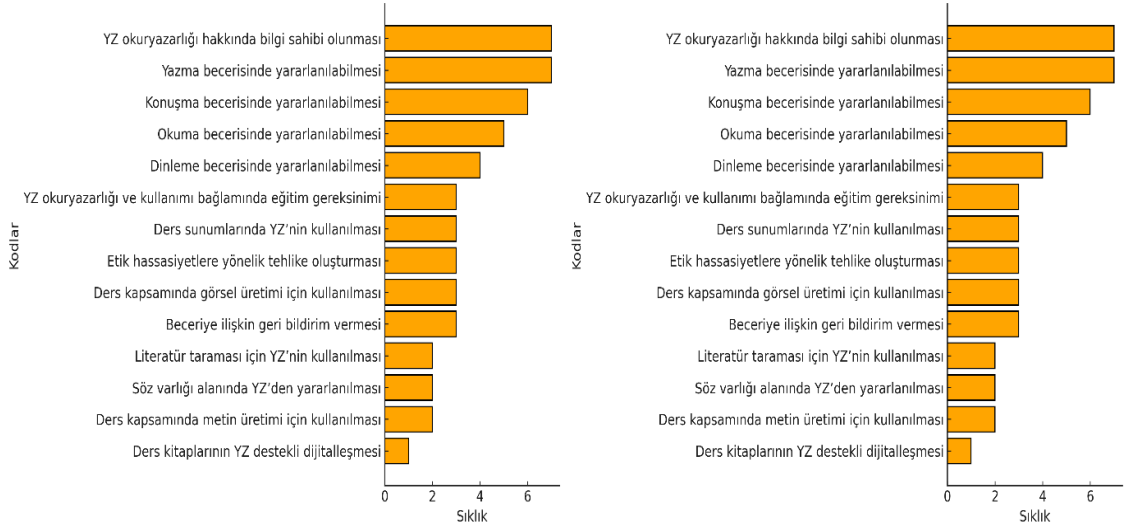
Aşağıda katılımcı görüşlerine yer verilmiştir:

Tablo 5.

Öğretmen Görüşlerine Örnekler

A1:
• Akıllı telefonum yapay zekâdan yararlanıyor.
A2:
• Yapay zekânın geleceği nasıl şekillendireceğini takip ediyorum.
• Eduaide.AI ders planı hazırlama amacıyla kullanıyorum.
• Yapay zekâ yardımıyla yazılı sınavlar için metin oluşturuyorum.
• Sunum hazırlama gibi işlerimizi hızlandırıyor.
A3:
• Masal içeriklerini ve kahramanlarını çocuğumla belirlediğim metinlerde kullanıyorum.
• Yapay zekâ ile ilgili gelişmeleri yakından takip ediyorum.
• Okuttuğum bir kitaptan etkileyici sahneleri yapay zekâ aracılığıyla resimlendirdik.
• Şiirlerin yapay zekâ ile görselleştirilmesi çok faydalı oluyor.
• Bazen de işin kolayı olarak görülüp tembelliğe yol açabiliyor.
• Metin oluşturma yazma kazanımına katkı sunabilir.
• Öğrenciler araştırma projelerinde yapay zekâdan faydalıyor.
A4:
• Bazen Curipod kullanıyorum.
• Konuşma becerileri açısından tartışma konuları oluşturmak için kullanılabilir.
• Yapay zekâ yazma becerisi kapsamında gelişime destek olabilir.
A5:
• Öğrencinin yapay zekâyı bilinçli kullanması önemlidir.
• Kolaya kaçma adına kullanılan durumlar var.
• Fikirlerimi çeşitlendirmem noktasında yardımcı oluyor.
A6:
• Dil becerisini geliştirecek ürünlere kolay ulaşmayı sağlıyor.
• Soyut ve mecaz durumlarla ilgili görseller oluşturup sunumlarda kullanıyorum.
• Düşünce tembelliğine neden olabilir.
• Yeni fikir ya da tasarım bulmak konusunda olumlu bir etki yaratıyor.
• Okul çalışmaları için yapacağımız birçok hazırlığı kısaltabilecek yöntemler var.
• Farklı yaklaşımlar ve yöntemler geliştirmek için faydalı.
A7:
• Yapay zekânın yaşamımda bir yeri yok. Hiçbir alanda kullanmıyorum.

Aşağıdaki grafikte her iki katılımcı grubunun görüşlerinden hareketle ortaya çıkan kodlar görselleştirilmiştir:

Şekil 2. Akademisyen ve Öğretmen Görüşlerine Göre En Çok Ulaşılan Kodlar

Şekil 2, Türkçe eğitimi alanında YZ'nin kullanımına ilişkin akademisyenler ve öğretmenlerin farklı perspektiflere sahip olduğunu göstermektedir. Her iki grup da YZ'nin dil becerilerini geliştirmede önemli bir potansiyel taşıdığı konusunda hemfikir olsa da YZ'nin eğitim süreçlerindeki rolü ve kullanım alanlarını değerlendirme biçimleri farklılık göstermektedir. Akademisyenler, YZ'nin eğitim sistemindeki genel rolü, etik sorunlar ve pedagojik etkileri gibi daha geniş kapsamlı konulara odaklanırken öğretmenler, YZ'yi daha çok günlük sınıf uygulamalarında, öğrencilere geri bildirim verme ve ders materyallerini zenginleştirme gibi pratik amaçlarla kullanmaya yönelik bir ilgi göstermektedir. Bu durum YZ'nin Türkçe eğitimine daha kapsamlı ve etkili bir şekilde entegre edilebilmesi için üniversitelerde çalışan akademisyenler ile sınıf ortamında doğrudan öğrenci etkileşimi içinde olan Türkçe öğretmenlerinin iş birliğinin önemini vurgulamaktadır.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 6.

Katılımcıların YZ'ye İlişkin Metaforları

Tema	Metafor	Açıklama
Fırsatlar ve Güçlü Yanlar	Dal (A1)	Hayata tutunma aracı
	Liman (A1)	Güven veren bir araç
	Gelecek (A9)	Zamanla daha etkili olacağı aşikâr bir kavram
	Güneş (A6)	Dozunda kullanımı kişisel gelişim için olumlu bir araç
	Yeni keşfedilen gezegen (A3)	Gizem ve potansiyel içeren bir kavram
	Sihirli değnek (A8)	İşleri hızlandıran ancak uzmanlık gerektiren bir araç
	Yeni dünya (Ö6)	Keşfedilmeyi bekleyen fırsatlarla dolu
	Usta tiyatrocusu (Ö4)	İnsan zekâsını taklit edebilen yetenekli bir varlık
Kontrollü Kullanım	Ateş (A4)	Dengeli kullanıldığında faydalı, aşırı kullanımda zararlı
	Pazar yeri (Ö7)	Karmaşık ve kafa karıştırıcı özelliklere sahip
	Okyanus (Ö2)	Büyük fırsatlar ve tehlikeler barındıran bir alan
İşlevsellik ve Kullanıcı Odaklılık	Silah (Ö5)	Yanlış ellerde tehlikeli olabilen bir araç
	Kütüphane (A7)	Herkesin kendi ihtiyacına göre bilgi alabileceği bir kaynak
	Uçak (Ö1)	Hedeflere daha hızlı ulaşmayı sağlayan bir araç
Zaman ve Geçicilik	Oyuncak (A2)	İlk etapta heyecan veren ancak zamanla etkisi azalan bir araç
Ruhsuz Bir Araç	Makine (A10)	Ruhsuz bir makine
	Cıva (Ö3)	Kontrol edilmesi zor, sürekli değişken bir yapı

Türkçe eğitimi akademisyenleri ve öğretmenleri, YZ'yi hem umut hem de risk barındıran bir olgu olarak ele almaktadır. Akademisyenler, YZ'yi hayata tutunmayı sağlayan bir “dal” ya da güven veren bir “liman” olarak görmekte ve YZ'nin gelecekte eğitime büyük katkılar sunacağını savunmaktadır. Onlara göre YZ, bilgiye erişimi kolaylaştıran bir “kütüphane” ya da keşfedilmeyi bekleyen bir “gezegen” gibi değerlendirilmektedir. Öğretmenler ise daha ihtiyatlı bir yaklaşım benimsemekte, YZ'yi fırsatlarla dolu bir “yeni dünya” veya insan zekâsını taklit edebilen bir “usta tiyatrocu” olarak nitelendirmekte ancak karmaşıklığı nedeniyle bir “pazar yeri” ya da yanlış ellerde tehlikeli bir “silah” olarak görmektedir. Akademisyenler, YZ'nin kontrollü ve dengeli kullanımına dikkat çekmekte, öğretmenler ise etik ve sorumlu kullanımın gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Her iki grup da YZ'nin potansiyelini kabul etmekte ancak bu teknolojinin bilinçli bir şekilde ele alınmasının şart olduğunu ifade etmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma, Türkçe eğitiminde YZ uygulamalarına ilişkin Türkçe eğitimcilerinin (akademisyen ve öğretmenler) görüşlerine odaklanmıştır. Araştırma, YZ'nin Türkçe eğitimi bağlamındaki etkisini ve sınırlılıklarını ortaya koymak için içerik analizi tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular hem ulusal hem de uluslararası literatürle ilişkilendirilerek YZ'nin Türkçe eğitimi üzerindeki etkisine dair katkılar sağlamaktadır. Aşağıdaki bölümlerde, araştırmanın bulguları ışığında YZ uygulamalarının Türkçe eğitimi bağlamında değerlendirilmesi yapılarak tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırmanın bulguları, Türkçe eğitiminde YZ kullanımının hem fırsatlar hem de zorluklarla dolu karmaşık bir süreç olduğunu göstermektedir. Bulgulara göre YZ okuryazarlığı Türkçe eğitimi akademisyenleri arasında yaygınlaşmaya başlamış olsa da bilgi eksikliği yaşayan bir kesimin varlığı, YZ'nin etkin kullanımını artırmak için sistematik bir eğitim ihtiyacına işaret etmektedir. Bu durum Banaz ve Demirel'in (2024) çalışmasında da belirtildiği üzere YZ okuryazarlık düzeylerinin kullanıcıların cinsiyet, sınıf düzeyi ve internet kullanım alışkanlıkları gibi değişkenlere göre farklılık gösterebileceğini ortaya koymaktadır.

YZ'nin akademik içerik üretimi, ders materyali hazırlığı ve araştırma süreçlerinde sağladığı katkılar önemli fırsatlar sunarken geleneksel yöntemlerin hâkimiyetinin devam etmesi ve YZ'nin yeterince etkin kullanılamaması gibi zorluklar gözlemlenmiştir. Özellikle ders sunumlarında ve literatür taramasında YZ'nin katkıları vurgulanmıştır. Bununla birlikte Banaz ve Demirel'in (2024) işaret ettiği gibi YZ'nin eğitim süreçlerine entegrasyonu sırasında etik standartların dikkate alınması gerekmektedir. Etik kaygılar, kolaycılığı teşvik etme ve bilgi güvenilirliği konuları YZ'nin yalnızca bir araç olarak değil aynı zamanda eleştirel bir değerlendirme süreciyle kullanılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda araştırmanın etikle ilgili bulguları literatürle uyum göstermektedir.

Dil becerileri bağlamında YZ'nin yazma ve konuşma becerilerine sağladığı destek bireysel öğrenme deneyimlerini çeşitlendirmektedir. Nitekim uluslararası literatürde bu becerilere ilişkin YZ entegrasyonunu gösteren yayınlar oldukça fazladır (Al Kaisi vd., 2019; Divekar vd., 2021; Guo vd., 2023; Jiang, 2024; Rashid vd., 2024) ancak aynı uluslararası literatür okuma becerisinin YZ ile kesişimine yönelik nicelik bakımından diğer becerilere göre az sayıda yayına sahiptir (Huang vd. 2021; Liang vd., 2023; Jeon vd., 2024). Bu çalışmada katılımcılar, dinleme ve okuma becerilerinin diğer dil becerilerine kıyasla daha az YZ destekli öğretimle ele alındığını ifade etmiştir.

Araştırmanın birinci alt bulguları YZ'nin Türkçe eğitiminde bir yenilik kaynağı olarak önemli bir etki gücüne sahip olduğunu ancak bu potansiyelin etkin bir şekilde kullanılması için kullanıcı eğitiminin ve farkındalık çalışmalarının artırılması gerektiğini göstermektedir.

Araştırmanın Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine dayanan ikinci alt bulguları YZ teknolojilerinin Türkçe eğitiminde çok yönlü bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. YZ'nin günlük yaşamda kullanımına ilişkin farklılıklar, bireysel farkındalık ve tercihlere dayanmaktadır. Bu durum Banaz ve Demirel'in (2024) çalışmasında ortaya konan YZ okuryazarlık düzeylerinin bireylerin kişisel deneyimleri ve bilgi düzeyleri ile doğrudan ilişkili olduğu yaklaşımını desteklemektedir. Özellikle bazı bireylerin YZ'nin potansiyel faydalarına ilgisiz kalması, bu alanda daha geniş farkındalık çalışmalarına ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Eğitim materyali üretimi ve içerik geliştirme süreçlerinde YZ'nin sağladığı kolaylıklar dikkat çekicidir. Araştırma, çeşitli YZ araçlarının ders planı ve metin oluşturma süreçlerinde zaman kazandırarak öğretmenlerin iş yükünü azalttığını ve yaratıcı süreçlere odaklanmalarını sağladığını ortaya koymaktadır. Bu bulgular Akkaya ve Çıvğın'ın (2021) YZ'nin Türkçe eğitimi bağlamında öğretim süreçlerini destekleyen temel bir teknoloji olduğunu vurgulayan görüşleriyle örtüşmektedir. YZ destekli araçların etkili kullanımı, öğretmenlerin teknolojiyi pedagojik bir araç olarak daha bilinçli şekilde benimsemelerini gerektirmektedir.

Dil becerilerinin geliştirilmesi bağlamında, YZ'nin bireyselleştirilmiş öğrenme süreçlerine katkısı önemlidir. Özellikle konuşma ve yazma becerilerinde YZ'nin sağladığı destek, bu teknolojilerin eğitimde kişiselleştirilmiş öğrenme imkânları sunabileceğini göstermektedir ancak öğrencilerin bu teknolojileri bilinçli bir şekilde kullanmaları gerektiği yönündeki bulgular, etik standartların ve farkındalık eğitiminin önemini literatürle uyumlu bir biçimde (İçöz ve İçöz, 2024; Maral, 2024) ortaya koymaktadır. Ayrıca öğretmen görüşlerine göre YZ'nin eğitim süreçlerindeki iş yükünü azaltma potansiyeli öne çıkmaktadır. Özellikle sunum hazırlama ve fikir çeşitliliği sağlama konularında sağladığı destek, YZ'nin hem öğretmenlerin zaman yönetimine hem de yenilikçi eğitim yöntemlerinin geliştirilmesine katkıda bulunduğunu göstermektedir. Yolcu (2024), Holmes ve arkadaşlarının (2023) çalışmalarına atıfta bulunarak YZ'nin öğretmenlere yaratıcı ders planları hazırlama ve ölçme-değerlendirme süreçlerinde destek olma potansiyelinin öğretmenlerin iş yükünü hafifletmede önemli bir katkı sağlayabileceğini ifade etmiştir. Bu bağlamda YZ'nin eğitim süreçlerine entegrasyonu, teknolojinin yaratıcı ve yenilikçi kullanımını teşvik eden bir yaklaşımı gerektirmektedir (Gümüş ve Kocabıyık, 2023). Araştırma, YZ'nin Türkçe eğitiminde pedagojik süreçlerin iyileştirilmesinde stratejik bir araç olarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

YZ ile ilgili metafor analizi bulguları, eğitim bağlamında bu teknolojinin fırsat ve risk unsurlarını nasıl bir arada barındırdığını göstermektedir. Türkçe öğretimi açısından YZ'nin bireysel öğrenmeyi destekleyici araçlardan biri olarak “güneş” ve “yeni dünya” metaforlarıyla tanımlanması, özellikle dil becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir potansiyel sunduğunu işaret etmektedir. Akkaya ve Çıvğın (2021), bu metaforları destekler biçimde YZ'nin dört temel dil becerisinin kullanımına doğrudan katkı sağladığını ileri sürmüştür. Bununla birlikte “ateş” ve “silah” metaforları, bu teknolojinin bilinçsiz kullanımı durumunda pedagojik süreçlerde kontrol edilemez riskler doğurabileceğini göstermektedir. Bu metaforu destekler biçimde Sarıkaya ve Kavan (2024) YZ kullanıcısı öğrenciler başta olmak üzere bütün paydaşlara YZ'ye ilişkin etik ve YZ'yi verimli kullanma konularıyla ilgili destek verilmesini önermektedir. Benzer biçimde Gün ve Durmuş Öz de (2024) hem öğretmen adayları hem de aktif görev yapan öğretmenlerin bilinçlenmeleri için çeşitli seminerlere gereksinim olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda YZ'nin Türkçe eğitimi gibi dil öğretimi alanlarında pedagojik tasarım ve etik çerçevede dikkatlice entegre edilmesi eğitim kalitesini artıracak ve riskleri en aza indirecektir.

YZ'nin dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkileri hem akademisyenlerin hem de öğretmenlerin görüşlerinde açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Yazma ve konuşma becerilerinde YZ'nin sunduğu destek, katılımcılar tarafından sıkça vurgulanırken dinleme ve okuma becerilerinde de YZ'nin potansiyeli dikkat çekmektedir. Bu bulgular literatürde konuşma becerisinde YZ'nin daha yaygın kullanıldığına dair yapılan tespitlerle uyumlu görünmektedir (Al Kaisi vd., 2019; Divekar vd., 2021). Özellikle öğretmen görüşlerinde, YZ'nin bireyselleştirilmiş öğrenme ortamları yaratma, soyut kavramları görselleştirme ve yazma becerisine yönelik destek sağlama gibi işlevlerinin önem kazandığı görülmektedir. Bununla birlikte, YZ'nin kullanımına ilişkin tembellik ve kolaycılığı teşvik etme gibi olası olumsuz etkiler de tartışılmış, bu durumun YZ'nin doğru ve bilinçli kullanımına bağlı olarak değişebileceği belirtilmiştir. Akademisyen ve öğretmen görüşleri, YZ'nin dil becerileri bağlamında etkili bir araç olduğunu ancak pedagojik farkındalık ve yönlendirme ile daha verimli sonuçlar sağlayabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda özellikle yazma ve konuşma becerilerindeki etkileri üzerine yapılacak daha derinlemesine araştırmalar mevcut literatürdeki boşlukları doldurabilir.

Uluslararası literatürde YZ'nin dil öğretiminde özellikle ikinci veya yabancı dil bağlamında yaygın bir şekilde ele alındığı ancak ana dilde dil becerilerinin YZ ile entegrasyonu üzerine yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Huang vd., 2021; Liang vd., 2023; Jeon vd., 2024). Bu araştırma, Türkçe eğitimi bağlamında YZ kullanımıyla ilgili hem akademisyenlerin hem de

öğretmenlerin görüşlerini inceleyerek ana dil öğretimine yönelik önemli bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bulgular, YZ'nin yazma, konuşma, dinleme ve okuma gibi temel dil becerilerinde bireyselleştirilmiş öğrenme süreçlerini desteklediğini ve öğretim materyallerinin geliştirilmesinde etkili bir araç olarak kullanılabileceğini ortaya koymaktadır. Ayrıca öğretmen ve akademisyenlerin görüşlerine odaklanması, Türkçe eğitimi bağlamında YZ uygulamalarının daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanımaktadır.

Araştırmanın tartışma ve sonuç bölümlerinden yola çıkarak aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- Türkçe eğitimcilerinin YZ araçlarını pedagojik süreçlerde bilinçli ve etkili bir şekilde kullanabilmelerini sağlamak için kapsamlı hizmet içi eğitim programları hazırlanmalıdır.
- YZ'nin etik kullanımını teşvik etmek amacıyla öğretmenlere rehberlik edecek materyaller hazırlanmalı ve seminerler düzenlenmelidir.
- Dil becerileri bağlamında YZ araçlarının etkili kullanımını artırmak için daha fazla akademik araştırma yapılmalıdır. Bu doğrultuda YZ'nin Türkçe eğitimindeki etkilerini anlamak ve pedagojik uygulamalarını genişletmek amacıyla farklı yaş grupları üzerinde uzun vadeli deneysel çalışmalar yürütülmesi önerilmektedir.
- Son olarak öğrenciler için farkındalık programları düzenlenerek YZ araçlarının etik kullanımının desteklenmesi gerekmektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Kurul adı= Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Karar tarihi= 05.12.2024

Belge sayı numarası= 531804

Yazarların Katkı Oranı

Çalışmaya her iki yazar da eşit (%50) oranda katkı sunmuştur.

Çıkar Çatışması

Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Akkaya, N. ve Çivgin, H. (2021). Türkçe eğitiminde yapay zekâ. *The Journal of International Education Science*, 8(29), 308-322.
- Al-Kaisi, A., Arkhangelskaya, A. ve Rudenko-Morgun, O. (2019). Voice assistants as a training tool in a foreign language class. *INTED2019 Proceedings*, 1236-1246. 10.21125/inted.2019.0399
- Banaz, E. ve Demirel, O. (2024). Türkçe öğretmen adaylarının yapay zekâ okuryazarlıklarının farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (60), 1516-1529. <https://doi.org/10.53444/deubefd.1461048>
- Chassignol, M., Khoroshavin, A., Klimova, A. ve Bilyatdinova, A. (2018). Artificial intelligence trends in education: A narrative overview. *Procedia Computer Science*, 136, 16-24. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2018.08.233>
- Chen, L., Chen, P. ve Lin, Z. (2020). Artificial intelligence in education: A review. *IEEE Access*, 8, 75264-75278. <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2020.2988510>
- Chen, M., Siu-Yung, M., Chai, C. S., Zheng, C. ve Park, M. Y. (2021). A pilot study of students' behavioral intention to use AI for language learning in higher education. *In 2021 International Symposium*

- on Educational Technology (ISET) (pp. 182-184). Tokai, Nagoya, Japan. <https://doi.org/10.1109/ISET52350.2021.00045>
- Chien, Y. C., Wu, T. T., Lai, C. H. ve Huang, Y. M. (2022). Investigation of the influence of artificial intelligence markup language-based LINE chatbot in contextual English learning. *Frontiers in Psychology*, 13, 1-8. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.785752>
- Creswell, J. W. (2019). *Nitel araştırmacılar için 30 temel beceri* (H. Özcan, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Divekar, R. R., Drozdal, J., Chabot, S., Zhou, Y., Su, H., Chen, Y., ... Braasch, J. (2021). Foreign language acquisition via artificial intelligence and extended reality: Design and evaluation. *Computer Assisted Language Learning*, 35(9), 2332-2360. <https://doi.org/10.1080/09588221.2021.1879162>
- Gasaymeh, A.-M. M., Beirat, M. A. ve Abu Qbeita, A. A. (2024). University students' insights of generative artificial intelligence (AI) writing tools. *Education Sciences*, 14(10), 1-18. <https://doi.org/10.3390/educsci14101062>
- Given, L. M. (2021). *100 soruda nitel araştırma* (A. Bakla ve İ. Çakır, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Guo, K., Zhong, Y., Li, D. ve Chu, S. K. W. (2023). Effects of chatbot-assisted in-class debates on students' argumentation skills and task motivation. *Computers in Education*, 203, 1-19. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2023.104862>
- Gümüş, Y. E. ve Kocabıyık, Y. (2023). Yapay zekâ teknolojisi yaratıcı yazarlığa karşı: Dijital çağda yaratıcı yazarlığın dönüşümü. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 13(4), 1178-1191. <https://doi.org/10.7456/tojdac.1323219>
- Gün, M. ve Durmuş Öz, B. (2024). Türkçe eğitiminde yapay zekâ kullanımı: ChatGPT örneği. *International Journal of Language Academy*, 12(3), 98-119.
- Hu, B. (2021). English listening teaching model in flipped classroom based on artificial intelligence fusion control algorithm. *Mathematical Problems in Engineering*, 2021(1), 1-14. <https://doi.org/10.1155/2021/6005359>
- Huang, W., Hew, K. F. ve Fryer, L. K. (2021). Chatbots for language learning—Are they really useful? A systematic review of chatbot-supported language learning. *Journal of Computer Assisted Learning*, 38(1), 1-21. <https://doi.org/10.1111/jcal.12610>
- İçöz, S. ve İçöz, E. (2024). Türkçe öğretmen adaylarının yapay zekâ uygulamalarına yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 4(3), 987-1001.
- Jeon, J., Lee, S. ve Choe, H. (2023). Beyond ChatGPT: A conceptual framework and systematic review of speech-recognition chatbots for language learning. *Computers & Education*, 206, 1-21. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2023.104898>
- Jeon, J., Lee, S. ve Choi, S. (2024). A systematic review of research on speech-recognition chatbots for language learning: Implications for future directions in the era of large language models. *Interactive Learning Environments*, 32(8), 4613-4631. <https://doi.org/10.1080/10494820.2023.2204343>
- Ji, H., Han, I. ve Ko, Y. (2023). A systematic review of conversational AI in language education: Focusing on the collaboration with human teachers. *Journal of Research on Technology in Education*, 55(1), 48-63. <https://doi.org/10.1080/15391523.2022.2142873>
- Jiang, Y. (2024). Interaction and dialogue: Integration and application of artificial intelligence in blended mode writing feedback. *The Internet and Higher Education*, 64, 1-14. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2024.100975>
- Katı, T. N. ve Can, U. (2024). Yapay zekâ ile üretilen metinlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma becerisine yönelik kullanılabilirliği: ChatGPT-3.5 örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 538-569. <https://doi.org/10.17679/inuefd.1415303>
- Li, Z. P. ve Ironsi, C. S. (2024). The efficacy of generative artificial intelligence in developing science education preservice teachers' writing skills: An experimental approach. *Journal of Science Education and Technology*. 1-12. <https://doi.org/10.1007/s10956-024-10148-2>
- Liang, J. C., Hwang, G. J., Chen, M. R. A. ve Darmawansah, D. (2023). Roles and research foci of artificial intelligence in language education: An integrated bibliographic analysis and systematic review

- approach. *Interactive Learning Environments*, 31(7), 4270-4296. <https://doi.org/10.1080/10494820.2021.1958348>
- Mai, D. T. T., Da, C. V. ve Hanh, N. V. (2024). The use of ChatGPT in teaching and learning: A systematic review through SWOT analysis approach. *Frontiers in Education*, 9, 1-17. <https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1328769>
- Maral, T. (2024). Sosyal bilimlerin kesişim noktası: Yapay zekâ ve etik. *Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi (Yapay Zekâ ve Sosyal Bilimler Öğretimi Özel Sayısı)*, 17-33.
- Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (2015). *Nitel veri analizi* (S. Akbaba Altun ve A. Ersoy, Çev.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öztürk, F. ve Özel, N. (2021). Yapay zekâ ve kütüphaneler. *Bilgi Dünyası*, 22(2), 351-386. <https://doi.org/10.15612/BD.2021.648>
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Perera, P. ve Lankathilaka, M. (2023). AI in higher education: A literature review of ChatGPT and guidelines for responsible implementation. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*, 7(6), 306-314. <https://doi.org/10.47772/IJRISS.2023.7623>
- Rahman, A., Raj, A., Tomy, P. ve Hameed, M. S. (2024). A comprehensive bibliometric and content analysis of artificial intelligence in language learning: Tracing between the years 2017 and 2023. *Artificial Intelligence Review*, 57(4), 1-27. <https://doi.org/10.1007/s10462-023-10643-9>
- Rashid, S., Malik, S., Abbas, F. ve Khan, J. A. (2024). Pakistani students' perceptions about knowledge, use, and impact of artificial intelligence on academic writing: A case study. *Journal of Computers in Education*, 1-24. <https://doi.org/10.1007/s40692-024-00338-7>
- Saldaña, J. (2022). *Nitel araştırmacılar için kodlama el kitabı* (A. Tüfekçi ve S. N. Şad, Çev.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sarikaya, B. ve Kavan, N. (2024). An investigation of Turkish teacher candidates' attitudes towards artificial intelligence [Türkçe öğretmeni adaylarının yapay zekâyâ yönelik tutumlarının incelenmesi]. *Electronic Journal of Education Sciences [Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi]*, 13(26), 191-203. <https://doi.org/10.55605/ejedus.1550010>
- Tafazoli, D. ve Gómez-Parra, M. E. (2017). Robot-assisted language learning: Artificial intelligence in second language acquisition. *Current and Future Development in Artificial Intelligence*, 1, 370-396. <https://doi.org/10.2174/9781681085029117010015>
- Tavşancıl, E. ve Aslan, A. E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Wagner, C. J. (2024). Differentiating children's reading materials with artificial intelligence: Exploring possibilities for personalized learning. *The Reading Teacher*, 78(3), 191-194. <https://doi.org/10.1002/trtr.2361>
- Wang, C., Zou, B., Du, Y. ve Wang, Z. (2024). The impact of different conversational generative AI chatbots on EFL learners: An analysis of willingness to communicate, foreign language speaking anxiety, and self-perceived communicative competence. *System*, 127, 1-16. <https://doi.org/10.1016/j.system.2024.103533>
- Xu, Y., Aubele, J., Vigil, V., Bustamante, A. S., Kim, Y. S. ve Warschauer, M. (2022). Dialogue with a conversational agent promotes children's story comprehension via enhancing engagement. *Child Development*, 93, 149-167. <https://doi.org/10.1111/cdev.13708>
- Yang, C. T. Y., Lai, S. L. ve Chen, H. H. J. (2022). The impact of intelligent personal assistants on learners' autonomous learning of second language listening and speaking. *Interactive Learning Environments*, 32(5), 2175-2195. <https://doi.org/10.1080/10494820.2022.2141266>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yolcu, H. (2024). Yapay genel zekâ çağında öğretmen rolünün yeniden tanımlanması: Öngörüler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 155-167. <https://doi.org/10.51948/auad.1383166>

Extended Abstract

Introduction

The impact of digital technologies and artificial intelligence (AI) on education is increasingly explored. Especially in the field of language education, the possibilities offered by AI have started to transform teaching methods and learning processes. Turkish language education is also affected by this transformation, and the role of AI in this field is increasing. AI-based tools offer effective potential to improve students' language skills and reduce teachers' workload. In this context, this study examined the views of academicians and teachers in the field of Turkish language education on the use of AI. The potential benefits and limitations of the integration of artificial intelligence into Turkish education were explored, and the innovative features that AI may bring to educational processes were evaluated.

Method

This research was conducted among Turkish language academicians and teachers. A qualitative approach was adopted, and the content analysis method was used. The data collection process was carried out through a semi-structured interview form, and the data obtained from the participants were analyzed. This study where ten academicians and seven Turkish language teachers participated aimed to understand the participants' views on AI in depth. We also examined how teachers used AI in their daily lesson practices and how this technology affected teachers' workload.

Result and Discussion

The findings of the study revealed that AI could play both a beneficial and a limiting role in Turkish language education. The participants stated that AI contributed significantly to the development of writing and speaking skills in particular, and that students were able to develop their language skills more efficiently through a more personalized learning experience. AI tools contributed to the learning process by providing functions such as generating texts and providing feedback on writing skills. However, there were also warnings that the unconscious use of AI could lead to simplicity, and students might develop intellectual laziness. This situation reveals the importance of using AI consciously and ethically (İçöz & İçöz, 2024; Maral, 2024).

For teachers, AI provided great convenience, especially in the processes of preparing course materials and creating presentations. Thanks to AI-supported tools, teachers could prepare lessons more efficiently and provide individual feedback to students. However, some teachers reported problems such as lack of motivation and inability to use the technology effectively. While teachers preferred to use AI mostly for practical purposes in daily classroom practices such as preparing course materials and giving feedback to students, academicians focused on the broader role of AI in education, ethical issues, and pedagogical effects. This situation shows that academicians evaluated the potential of AI in Turkish education from a strategic perspective, while teachers focused on practical use.

In order for the integration of AI into Turkish education to be more efficient, awareness-raising training programs based on cooperation between teachers and academics are needed. The effective integration of AI tools into pedagogical processes can be achieved through necessary training and guidance support as well as guidance materials and seminars for teachers on the ethical use of AI to use this technology correctly. The contribution of AI in developing language skills has strong potential to offer personalized learning opportunities in speaking and writing skills.

In the international literature, it is seen that AI is widely addressed in language teaching, especially in the context of second or foreign languages, but studies on the integration of language skills with AI in the mother tongue are limited (Huang et al., 2021; Liang et al., 2023; Jeon et al., 2024). This study aims to make an important contribution to mother language teaching by examining the views of both academicians and teachers on the use of AI in the context of Turkish education. The findings revealed that AI supported individualized learning processes in basic language skills such as writing, speaking, listening, and reading, and could be used as an effective tool in the development of teaching materials. In addition, focusing on the views of teachers and academicians allowed for a more

comprehensive evaluation of AI applications in the context of Turkish language education. This study aimed to contribute to the literature on the integration of AI in teaching Turkish as a mother tongue.

As a result, this study revealed that AI could be used as a tool, but it should be integrated in a conscious and ethical way. It was concluded that AI contributed especially to the development of writing and speaking skills and played an effective role in reducing the workload of teachers. However, it is important that students use this technology consciously. The integration of AI into Turkish language education is a process that requires teachers to have more knowledge about educational technologies and to use these technologies effectively. In this context, it can be said that there is a need for training programs that will make the integration of AI into pedagogical processes more efficient through cooperation among teachers and academics.